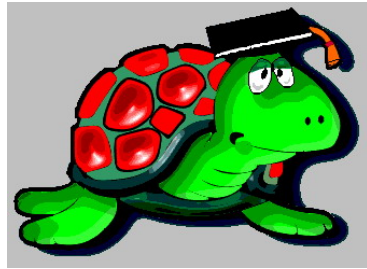

ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ У ФОНДУ УНИВЕРЗИТЕТСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Од самог оснивања, 1967. године, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ је задужена за прикупљање и чување докторских дисертација одбрањених на Универзитету у Нишу, као најзначајнијег научног доприноса Универзитета српској и светској науци.

Библиотека је то и чинила у мери у којој је то било могуће. Често је подсећала факултете да треба да јој редовно достављају докторске дисертације, водила је посебан класичан каталог дисертација, касније базу података и евиденцију.

У жељи да допринесе обележавању 40 година од оснивања Универзитета у Нишу 2005. године, и промовише научно стваралаштво Универзитета, Библиотека је урадила публикацију „Докторске дисертације промовисане на Универзитету у Нишу 1965-2005“.

Том приликом упоређивана је документација факултетских библиотека и Ректората Универзитета са фондовима Библиотеке, а коришћене су и публикације које су издавали факултети, обично поводом јубилеја. Утврђено је да ниједна документација није потпуна. Наиме, одређен број докторских дисертација, углавном аутора који нису били у радном односу на Универзитету у Нишу, није никада достављен Универзитетској библиотеци; неке дисертације никада нису пријављене за промоцију, те се не налазе у евиденцији Универзитета, а неке дисертације се не налазе у фондовима факултетских библиотека. На срећу, број оваквих случајева је мали.

Наведена публикација садржи најтачнији попис докторских публикација одбрањених на Универзитету у Нишу, до тада.

Након тога, достављање докторских дисертација је постало много редовније.

Пратећи савремене трендове у светском библиотекарству, посебно после двехиљадите године, Библиотека се благовремено припремала и за прикупљање,

¹ Дизајн: Александар Блатник.

чување и коришћење документа у електронском облику, имајући у виду, пре свега, докторске дисертације.

Тако, један од циљева Темпус пројекта „Нови библиотечки сервиси на универзитетима Западног Балкана“, у коме је Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ учествовала у периоду од 2010. до 2013. године, био је и успостављање дигиталних репозиторијума универзитета у Београду, Крагујевцу и Нишу.

Подржавајући рад Библиотеке на Темпус пројекту, Универзитет у Нишу је још почетком 2011. године донео одлуку о прикупљању докторских дисертација у електронском облику и њиховом достављању Универзитетској библиотеци ради трајног чувања (Закључак Сената Универзитета у Нишу СТУ број 8/16-01-001/11-032, од 16. фебруара 2011. године). Тада је препоручен и јединствени садржај за обликовање докторских дисертација на Универзитету (прилог 1).

Током Темпус пројекта, од колега са Универзитета у Бечу, Универзитетске библиотеке су добиле базу података Phaidra. Овај програм омогућава стварање колекције текстова у дигиталном облику, који се, уз дозволу аутора, стављају у јавни домен.

Програм **Phaidra** искоришћен је за стварање Дигиталног репозиторијума Универзитета у Нишу, чије формирање је подржао Универзитет (Одлука Сената Универзитета у Нишу СТУ број 8/16-01-005/11-021, од 29. јуна 2011. године, прилог 2).

У оквиру Дигиталног репозиторијума Универзитета у Нишу, урађена је апликација Е-тезе, која служи за трајно архивирање докторских дисертација одбрањених на Универзитету у Нишу, које су у електронском облику.

Наредне године, на предлог Универзитетске библиотеке (прилог 3), Универзитет у Нишу је приступио Берлинској декларацији (Одлука Сената Универзитета у Нишу, СТУ број 8/16-01-001/12-008, од 13. фебруара фебруара 2012. године), као 371. потписник по реду (прилог 4).

Nr	Datum	Organisation	Person
371	14.02.2012	The University of Niš	Miroljub Grozdanović

Берлинска декларација окупља универзитете и друге научно-истраживачке институције и асоцијације, које се залажу за отворени приступ документима као

садржајни извор људског знања и културне баштине, који је потврђен од стране научне заједнице.

Универзитет у Нишу је, у ствари, већ одавно почео да ради у складу са принципима отвореног приступа. Потписивањем Берлинске декларације, само је, широј научној заједници потврдио своје опредељење да и даље развија научно-истраживачку делатност у складу са принципима отвореног приступа информацијама.

Више о Берлинској декларација на адреси: <http://openaccess.mpg.de/319790/Signatories>

На предлог Библиотеке, а у жељи да се обезбеди обавезно достављање докторских дисертација, Универзитет је 2013. године донео Упутство о достављању докторских дисертација за Дигитални репозиторијум Универзитета у Нишу (СНУ број 8/16-01-006/13-007, од 05. јула 2013. године, прилог 5), као и прво детаљније упутство о обликовању докторских дисертација.

У том тренутку, то је био одраз жеље Универзитета у Нишу да следи принципе Берлинске декларације чији је потписник, као и да модернизује своје пословање.

Међутим, након измена Закона о високом образовању 2014. године (који обавезује све универзитете да формирају дигиталне репозиторијуме, да стављају докторске дисертације у јавни домен, и прописује процедуре за то – које се унеколико разликују од оних постављених у Упутству Универзитета из 2013. године), као и на основу искуства у раду аутора, факултета, Ректората, и Библиотеке, Универзитет је током 2015. године два пута допуњавао упутство. Прво одлуком Сената СНУ број 8/16-01-001/15-003, од 27. јануара 2015. године, а онда одлуком СНУ бр 8/16-01-011/15-011, од 9. децембра 2015. године.

Најновијим Упутством, Универзитет у Нишу је испоштовао Закон, добио је Дигитални репозиторијум и процедуре за достављање докторских дисертација, какве Закон прописује, али и више од тога – добио је јасно дефинисане и све остале процедуре, које се тичу само Универзитета у Нишу, и које Закон није прописао, а које нису биле регулисане другим одлукама Универзитета.

Данас, факултети на којима је докторска дисертација одбрањена, обавезни су да Универзитету доставе примерак докторске дисертације (у штампаном и електронском облику), изјаве аутора дисертације (изјава о ауторству, изјава да су штампани и електронски облик истоветни, и изјава којом се овлашћује Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ да електронски облик дисертације унесе у Дигитални репозиторијум Универзитета у Нишу) и поњунен образац са подацима о аутору. Након провере и евиденције, Универзитет доставља Библиотеци дисертације, изјаве, и копију обрасца са подацима о аутору.

Докторске дисертације у штампаном облику уносе се у фонд Библиотеке – инвентаришу се, каталожки обрађују у електронском каталогу Библиотеке коме се може приступити преко интернета, и трајно се чувају.

Видети на адреси: http://www.ubnt.ni.ac.rs/images/Naslovna/ekatalog_alt.jpg

Подаци о свим докторским дисертацијама одбрањеним и промовисаним до 15. јуна 2015. године, могу се погледати и у публикацији „Докторске дисертације одбрањене на Универзитету у Нишу 1965-2015“, која је објављена поводом оележавања 50 година од оснивања Универзитета.

Видети на адреси: <http://www.ubnt.ni.ac.rs/e-izdanja/bibliografije>

Докторске дисертације у електронском облику уносе се у Дигитални репозиторијум Универзитета у Нишу (у базу података PHAIDRA) у PDF формату, и каталожки обрађују. И оне се трајно чувају на интернет адреси која се не може мењати.

Видети на адреси: <http://eteze.ni.ac.rs/>

Уз то, универзитетске библиотеке у Београду, Крагујевцу и Нишу труде се да обезбеде да се подаци о електронским облицима дисертација шаљу и европском систему евидентирања дисертација DART.

Штампани облици потписаних изјава аутора трајно се чувају у Универзитетској библиотеци.

На овај начин, Универзитетска библиотека је помогла Универзитету (али и ауторима докторских дисертација) да се реше следећа питања:

- Унифицирање облика докторских дисертација одбрањених на Универзитету у Нишу.
- Решавање питања заштите ауторских права за електронски облик дисертација које стављају у јавни домен ради увида јавности у садржај дисертација пре њихове одбране.
- Дефинисање процедура.
- Решавање питања заштите ауторских права за електронски облик дисертација које стављају у јавни домен након њихове одбране.
- Вођење тачне евиденције о одбрањеним докторским дисертацијама на Универзитету.
- Редовно попуњавање фонда Универзитетске библиотеке новим дисертацијама, као и њихова обрада и чување.
- Формирање Дигиталног репозиторијума, тј. базе података која садржи и пуни каталожки опис дисертације (који се може претраживати по неколико елемената описа), и текст дисертације у пуном облику који се може одмах погледати, што је највиши организациони облик чувања дигитализоване грађе.

*

На седници Сената 9. децембра 2015. године, донето је још једно упутство, којим се дефинишу облик и садржај документације и процедуре за пријављивање кандидата за издавање дипломе и промоцију у докторе наука (СНУ бр 8/16-01-011/15-010), чиме је заокружен цео процес израде, одбране, промоције и архивирања докторских дисертација.

*

Национални репозиторијум дисертација у Србији

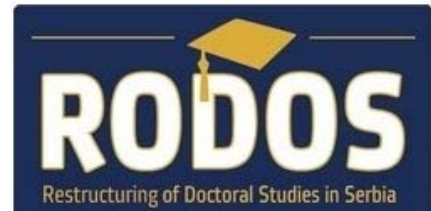

Крајем 2015. године, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, у складу са Законом о високом образовању, донело је одлуку о успостављању Националног репозиторијума докторских дисертација Србије (НаРДУС), и обавезало универзитете да у њега уносе докторске дисертације и одговарајући извештај комисије за оцену и одбрану докторске дисертације, у електронском облику (бр. 612-00-01989/2015-06, од 20. новембра 2015. године).

Измене у Закону о високом образовању су у складу са смерницама оквирног пројекта Европске уније за истраживање и иновације (Хоризонт 2020) и подстаћи ће учешће српских високошколских институција у европском репозиторијуму докторских дисертација.

У оквиру пројекта РОДОС (Restructuring of Doctoral Studies in Serbia) покренут је заједнички портал НаРДУС (Национални Репозиторијум Дисертација у Србији). На сваком универзитету су овлашћене по две особе за депоновање дисертација.

Подаци доступни на НаРДУС порталу омогућавају успостављање линкова ка универзитетским репозиторијумима.

<http://rodos.edu.rs>

Универзитети су дужни да одбрањену дисертацију унесу у овај репозиторијум у року од три месеца од датума одбране.

Овај посао за Универзитет у Нишу обављају стручна служба Универзитета и Универзитетска библиотека „Никола Тесла“.

Више о НаРДУС-у на адреси: <http://nardus.mpn.gov.rs>

*

У Нишу, 20. децембра 2015. године.

Зоран Б. Живковић

Прилог 1: Одлука Сената Универзитета у Нишу о прикупљању докторских дисертација у електронском облику

На основу члана 55. закона о изменама и допунама Закона о високом образовању („Службени гласник РС“ број 44/10) и члана 40. Статута Универзитета у Нишу („Гласник Универзитета у Нишу“ број 5/2010), Сенат Универзитета у Нишу на седници одржаној 16.02.2011. године, усвојио је следећи

ЗАКЉУЧАК

Члан 1.

После одбрањене докторске дисертације и обављене промоције, високошколска установа на којој је одбрањена докторска дисертација доставља примерак докторске дисертације Универзитетској библиотеци „Никола Тесла“ у Нишу у текстуалном облику и примерак докторске дисертације у pdf формату на диску, ради трајног чувања.

Кандидат који је одбранио магистарски односно завршни рад доставља примерак рада факултетској библиотеци у текстуалном облику и примерак у pdf формату на диску.

Члан 2.

Препоручује се следећа форма писања докторске дисертације:

Корице

Горњи угао лево: лого Универзитета у Нишу

Горњи угао десно: лого Факултета

Први ред: Универзитет у Нишу (велика слова)

Други ред: назив факултета (велика слова)

Трећи ред: Име и презиме кандидата

Четврти ред: наслов докторске дисертације-велика слова,

Испод наслова: докторска дисертација,

Ниш, уписана година одбране.

Прва страна

На првој страници исписује се текст као и на корицама и уписује име ментора

Друга страна: посвета (по потреби)

Трећа страна: подаци о: аутору, комисији и научном доприносу докторске дисертације

Четврта страна: скраћенице

Препоручени фонт: Times New Roman 12, проред 1,5

Формат А4 (21x 29,7cm са свим маргинама 2,54cm).

На крају навести:

Литературу

Наслов и кратак садржај на српском (сажетак)

Наслов и кратак садржај на енглеском језику (summary).

Биографија А4 (стандардизована форма за CV)

Члан 3.

Резиме докторске дисертације на енглеском језику доставити Универзитету у Нишу ради објављивања у посебној универзитетској публикацији “Резимеи докторских дисертација које су одбрањене на Универзитету у Нишу”.

Члан 4.

Овај Закључак доставити факултетима Универзитета у Нишу и архиви Универзитета у Нишу.

**СНУ број 8/16-01-001/11-032
У Нишу, 16.02.2011. године**

**ПРЕДСЕДНИК СЕНАТА
УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ**

Проф. др Миролуб Гроздановић

На основу члана 48. и члана 55. Закона о високом образовању («Службени гласник РС» број 76/2005, 100/2007 – аутентично тумачење, 97/2008 и 44/2010), члана 40. став 1. тачка 46. Статута Универзитета у Нишу („Гласник Универзитета у Нишу” број 5/2010), Сенат Универзитета у Нишу, на седници одржаној 29.06.2011. године, донео је следећу

ОДЛУКУ

о успостављању сервиса дигиталног репозиторијума Универзитета у Нишу

Члан 1.

Успоставља се сервис дигиталног репозиторијума Универзитета у Нишу ради архивирања, претраживања докторских теза, осталих научних радова, стручних публикација, пројектне документације и других публикација наставника и сарадника Универзитета у Нишу.

Члан 2.

Сенат препоручује наставницима и сарадницима факултета Универзитета у Нишу да Универзитетској библиотеци „Никола Тесла” доставе електронске верзије докторских дисертација и потпишу одобрење за њихово стављање на интернет страницу Универзитетске библиотеке „Никола Тесла”

Члан 3.

Одлука ступа на снагу даном доношења.

Члан 4.

Одлуку доставити факултетима Универзитета у Ниша, Универзитетској библиотеци „Никола Тесла” и архиви Универзитета у Нишу.

СНУ број 8/16-01-005/11-021
У Нишу, 29.06.2011. године

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
»НИКОЛА ТЕСЛА«
Бр. 227/1-11
Датум: 05 III 2011
НИШ

ПРЕДСЕДНИК
СЕНАТА УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ
Проф. др Миролуб Гроздановић

Сенат Универзитета у Нишу
13. фебруар 2012. године.

Архива УБН
Бр. 34/2-12-00
13.02.2012.

Берлинска декларација о отвореном приступу знању у области природних и хуманистичких наука

- Образложење предлога да Универзитет у Нишу потпише Декларацију -

Берлинска декларација окупља универзитете и друге научно истраживачке институције и асоцијације, које се залажу за отворени приступ документима као садржајни извор људског знања и културне баштине који је потврђен од стране научне заједнице.

Универзитет у Нишу је:

- међу првима у бившој СФРЈ почео са формирањем рачунског центра и коришћењем информатичке технологије;
- међу првима је прикључен на ЈУПАК линију, а касније на интернет;
- међу првима је почео аутоматизацију библиотечког пословања;
- такође, међу првима је започео и дигитализацију текстова и својих публикација.

Током прошле године, Сенат Универзитета у Нишу је донео и две значајне одлуке:

- Закључак о прикупљању докторских и магистарских теза у дигитализованом облику и њихово стављање у јавни домен.
- Одлуку о успостављању дигиталног репозиторијума Универзитета у Нишу.

Из овога се види да Универзитет у Нишу одавно ради на примени савремене информатичке технологије, на развоју веб издаваштва и дигитализацији докумената, као и на јавном приступу документима преко интернета.

Универзитетска и факултетске библиотеке, у оквиру Темпус пројекта «Нови сервиси у библиотекама Западног Балкана», разрешили су дилеме везане за поштовање ауторских права, а од Универзитета у Бечу, који је потписник Берлинске декларације од 26.01.2010, добијен је софтвер, програм Phaidra, који омогућава складиштење, библиографску обраду и лако претраживање дигитализоване грађе у скоро свим облицима.

Дакле, наш Универзитет већ одавно ради у складу са принципима отвореног приступа.

Потписивањем Берлинске декларације, само ће се јавно, у широј научној заједници, потврдити одређење нашег Универзитета да и даље развија научно истраживачку и издавачку делатност у складу са принципима отвореног приступа информацијама.

У Нишу, 12. фебруара 2012. године.

Зоран Б. Живковић

На основу члана 55. Закона о високом образовању («Службени гласник РС» број 76/2005, 100/2007 – аутентично тумачење, 97/2008 и 44/2010) и члана 40. Статута Универзитета у Нишу („Гласник Универзитета у Нишу” број 5/10), Сенат Универзитета у Нишу, на седници одржаној 13.02.2012. године донео је следећу

О Д Л У К У
О ПОТПИСИВАЊУ БЕРЛИНСКЕ ДЕКЛАРАЦИЈЕ
О ОТВОРЕНОМ ПРИСТУПУ ЗНАЊУ У ОБЛАСТИ
ПРИРОДНИХ И ХУМАНИТАРНИХ НАУКА

Члан 1.

Универзитет у Нишу ће потписати Берлинску декларацију о отвореном приступу знању у области природних и хуманистичких наука.

Члан 2.

Одлука ступа на снагу даном доношења.

Образложење

У складу са духом Декларације Будимпештанске иницијативе за отворени приступ, ЕСНО повеље и Bethesda изјаве о објављивању са отвореним приступом, Универзитет у Нишу ће потписати Берлинску декларацију како би промовисао интернет као функционални инструмент за глобалну научну базу знања и људских размишљања. Циљ потписивања је и мисија ширења знања тако што су информације одмах доступне друштву. Универзитет подржава отворени приступ као садржајни извор људског знања и културне баштине који је потврђен од стране научне заједнице.

Имајући све у виду, одлучено је као у члану 1. ове Одлуке.

СНУ број 8/16-01-001/12-008
У Нишу, 13. 02. 2012.године

ПРЕДСЕДНИК СЕНАТА
УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ

Проф. др Миролуб Гроздановић

На основу члана 55. Закона о високом образовању ("Службени гласник РС", број 76/05, 100/07 – аутентично тумачење, 97/08 и 44/10) и члана 40. Статута Универзитета у Нишу („Гласник Универзитета у Нишу“, број 5/2010, 4/2011, 5/2011, 6/2012, 8/2012 и 3/2013), Сенат Универзитета у Нишу, на седници одржаној 05.07.2013. године, усвојио је следећу

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ - УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
»НИКОЛА ТЕСЛА«

ОДЛУКУ

Бр. 178/1-13-20
Датум: 09.07.2013.
Н И Ш

о достављању докторских дисертација за репозиторијум Универзитета у Нишу

Члан 1.

С циљем ефикасног попуњавања репозиторијума (архива) свих докторских дисертација, одбрањених на Универзитету у Нишу, а односи се на све студијске програме докторских академских студија, заступљене на Универзитету и његовим чланицама, као и на докторске дисертације које се бране на основу прописа који су важили пре ступања на снагу Закона о високом образовању, примењиваће се следећи поступак:

1. приликом достављања захтева за промоцију доктора наука Универзитета у Нишу, факултет доставља стручној служби Универзитета један укоричени штампани примерак докторске дисертације, заједно са идентичном електронском верзијом. Примљени материјал се евидентира и, после промоције доктора наука, прослеђује Универзитетској библиотеци „Никола Тесла“;
2. резиме докторске дисертације на енглеском језику, заједно са примерком докторске дисертације из тачке 1, доставља се стручној служби Универзитета, ради објављивања у посебној универзитетској публикацији "Резимеи докторских дисертација одбрањених на Универзитету у Нишу".

Члан 2.

Уз докторску дисертацију, као обавезни саставни делови, достављају се и следеће потписане изјаве:

- потписана изјава о ауторству, којом се потврђује да у докторској дисертацији нема делова којима се нарушавају ауторска права других особа;
- потписана изјава да су обе верзије, штампана и електронска, истоветне;
- потписана изјава, којом се овлашћује Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ да електронску верзију дисертације унесе у Дигитални репозиторијум Универзитета у Нишу, и тако је учини доступном јавности, под условима дефинисаним лиценцом за коју се аутор одлучи.

Члан 3.

Обрасци изјава и изабране лиценце, као и упутство за обликовање штампане и електронске верзије докторске дисертације, чине саставни део ове Одлуке (Прилог 1, Прилог 2, Прилог 3, Прилог 4).

Члан 4.

Електронска верзија докторске дисертације се уноси у Дигитални репозиторијум Универзитета у Нишу, а подаци о штампаном примерку у електронски каталог Универзитетске библиотеке. О потпуности и квалитету података о докторским дисертацијама у каталозима и базама података стара се Универзитетска библиотека „Никола Тесла“.

Члан 5.

Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ трајно чува штампану и електронску верзију докторских дисертација, одбрањених на Универзитету у Нишу.

Члан 6.

Ова одлука ступа на снагу на дан објављивања у Гласнику Универзитета у Нишу, а примењиваће се почев од 1. октобра 2013. године.

Члан 7.

Ову одлуку доставити факултетима Универзитета у Нишу, Универзитетској библиотеци „Никола Тесла“, стручном сараднику за информисање и протокол и архиви Универзитета.

СНУ број 8/16-01-006/13-007
У Нишу, 05.07.2013. године

**ПРЕДСЕДНИК СЕНАТА
УНИВЕРЗИТЕТА У НИШУ**

Проф. др Драган Антић

* * *